

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 18 czerwca 2021 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o chorobach zawodowych wywołanych
COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o chorobach zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia.

Jednocześnie upoważnia panią senator Beatę Małecką-Liberę do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI

U S T A W A

z dnia

o chorobach zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady i tryb stwierdzania chorób zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia,
 - 2) zasady ustalania wysokości niektórych świadczeń przysługujących osobom wykonującym zawody w systemie ochrony zdrowia z tytułu chorób zawodowych wywołanych COVID-19
- w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w okresie 90 dni po odwołaniu tego z tych stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) choroba zawodowa wywołana COVID-19 – chorobę zakaźną wywołaną wirusem SARS-CoV-2 u osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy tej osoby można stwierdzić z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy;
- 2) osoba wykonująca zawód w systemie ochrony zdrowia:
 - a) osobę wykonującą zawód medyczny w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 711), bez względu na formę jego wykonywania,
 - b) pracownika wykonującego zawód medyczny w rozumieniu art. 2 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 8 czerwca 2017 r. o sposobie ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 830 i 2401), bez względu na formę jego wykonywania,
 - c) pracownika działalności podstawowej, innego niż pracownik wykonujący zawód medyczny, w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 czerwca 2017 r. o sposobie ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników

zatrudnionych w podmiotach leczniczych, zatrudnionego w podmiocie leczniczym w ramach stosunku pracy albo na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Art. 3. 1. Do stwierdzania choroby zawodowej wywołanej COVID-19 nie stosuje się przepisów wydanych na podstawie art. 237 § 1 pkt 3–6 i § 1¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320).

2. Na podstawie ostatecznego orzeczenia lekarskiego o rozpoznaniu choroby zawodowej wywołanej COVID-19 właściwy państwowy inspektor sanitarny, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wydaje decyzję o stwierdzeniu tej choroby u osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia, której dotyczy orzeczenie lekarskie, oraz przesyła ją tej osobie i innym podmiotom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 237 § 1 pkt 3–6 i § 1¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

3. Właściwy państwowy inspektor sanitarny, w terminie 7 dni od dnia, w którym decyzja, o której mowa w ust. 2, stała się ostateczna, sporządza kartę stwierdzenia choroby zawodowej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 237 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, oraz przesyła ją do instytutu medycyny pracy określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 237 § 1 pkt 3–6 i § 1¹ tej ustawy.

Art. 4. 1. Do ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1205), przysługującego osobie wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia na innej podstawie niż stosunek pracy, której niezdolność do pracy została spowodowana chorobą zawodową wywołaną COVID-19, nie stosuje się art. 9 ust. 3 pkt 2 tej ustawy.

2. Przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, przysługującego osobie, o której mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 8 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 870, 2112 i 2320).

Art. 5. Do postępowań w sprawie stwierdzania choroby zawodowej wywołanej COVID-19, wszczętych i niezakończonych decyzją ostateczną przed dniem wejścia w życie

niniejszej ustawy, stosuje się przepisy wydane na podstawie art. 237 § 1 pkt 3–6 i § 1¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Art. 6. Do ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, przysługującego osobie wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia na innej podstawie niż stosunek pracy, której niezdolność do pracy, spowodowana chorobą zawodową wywołaną COVID-19, powstała przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się art. 9 ust. 3 pkt 2 tej ustawy.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Wprowadzenie

1. Projekt ustawy o chorobach zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia, określany dalej jako „projektowana ustawa”, zmierza do:

- 1) uproszczenia postępowania w sprawie stwierdzania chorób zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia;
- 2) zrównania wysokości niektórych świadczeń przysługujących osobom wykonującym zawody w systemie ochrony zdrowia z tytułu chorób zawodowych wywołanych COVID-19, niezależnie od formy wykonywania zawodu.

2. Zgodnie z art. 1 projektowanej ustawy jej przedmiotem jest określenie unormowań odnoszących się do:

- 1) zasad i trybu stwierdzania chorób zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia,
 - 2) zasad ustalania wysokości niektórych świadczeń przysługujących osobom wykonującym zawody w systemie ochrony zdrowia z tytułu chorób zawodowych wywołanych COVID-19
- w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w okresie 90 dni po odwołaniu tego z tych stanów, który obowiązywał jako ostatni.

3. Istotnym narzędziem projektowanej ustawy, umożliwiającym precyzyjne zrekonstruowanie jej zakresu przedmiotowego i podmiotowego, jest objaśnienie określeń: „choroba zawodowa wywołana COVID-19” oraz „osoba wykonująca zawód w systemie ochrony zdrowia”. W świetle art. 2:

- 1) pkt 1 projektowanej ustawy chorobą zawodową wywołaną COVID-19 ma być choroba zakaźna wywołana wirusem SARS-CoV-2 u osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy tej osoby można stwierdzić z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku

ze sposobem wykonywania pracy – proponowana definicja legalna stanowi, na użytek projektowanej ustawy, normatywną modyfikację objaśnienia pojęcia „choroba zawodowa” zawartego w art. 235¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320) w celu odniesienia jej *wyłącznie do*:

- a) osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia,
 - b) choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2,
 - c) dokonywania oceny związku przyczynowego pomiędzy warunkami pracy osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia a chorobą zakaźną wywołaną wirusem SARS-CoV-2, z uwzględnieniem wysokiego prawdopodobieństwa jego wystąpienia (tj. z pominięciem badania bezsporności tego związku);
- 2) pkt 2 projektowanej ustawy do zakresu pojęcia „osoba wykonująca zawód w systemie ochrony zdrowia” należy zaliczyć:
- a) osobę wykonującą zawód medyczny w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295, z późn. zm.), bez względu na formę jego wykonywania (tj. zarówno na podstawie stosunku pracy, jak również na innej podstawie prawnej, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnej) – w świetle przepisu, do którego następuje odesłanie, będą to lekarze, lekarze dentyści, ratownicy medyczni, pielęgniarki, położne, a także inne osoby uprawnione ustawowo do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osoby legitymujące się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny,
 - b) pracownika wykonującego zawód medyczny w rozumieniu art. 2 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 8 czerwca 2017 r. o sposobie ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 830 i 2401), bez względu na formę jego wykonywania – stosownie do przepisu, do którego następuje odesłanie, będą to osoby biorące bezpośredni udział w wykonywaniu zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej polegających na sprawowaniu zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, prowadzeniu działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska oraz na prowadzeniu działalności oświatowo-zdrowotnej,
 - c) pracownika działalności podstawowej, innego niż pracownik wykonujący zawód medyczny, w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 czerwca 2017 r. o sposobie

ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych, zatrudnionego w podmiocie leczniczym w ramach stosunku pracy albo na podstawie umowy cywilnoprawnej – w świetle przepisu, do którego następuje odesłanie, będą to osoby niebędące pracownikami wykonującymi zawód medyczny, które wykonują pracę pozostającą w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w komórkach organizacyjnych zakładu leczniczego, których działalność jest związana z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, zatrudnione na stanowisku działalności podstawowej określonym w części pierwszej załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami (Dz. U. poz. 896) lub stanowisku analogicznym (np. salowe, sanitariusze, higienistki szpitalne).

I. Uproszczenie postępowania w sprawie stwierdzenia chorób zawodowych wywołanych COVID-19 u osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia

1. W aktualnym stanie prawnym problematyka postępowania w sprawie stwierdzenia chorób zawodowych – jako trzeciego etapu ustalania wystąpienia tej choroby, po jej podejrzeniu i rozpoznaniu (orzeczeniu) – została uregulowana w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1367). Tak więc:

- 1) właściwy państwowy inspektor sanitarny wydaje decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej albo decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności danych zawartych w orzeczeniu lekarskim o rozpoznaniu choroby zawodowej albo w orzeczeniu lekarskim o braku podstaw do jej rozpoznania oraz formularzu oceny narażenia zawodowego pracownika lub byłego pracownika (§ 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie chorób zawodowych);
- 2) jeżeli właściwy państwowy inspektor sanitarny przed wydaniem decyzji uzna, że materiał dowodowy, którym dysponuje, jest niewystarczający do jej wydania, może żądać od lekarza, który wydał orzeczenie lekarskie, dodatkowego uzasadnienia tego orzeczenia, wystąpić do jednostki orzeczniczej II stopnia o dodatkową konsultację lub podjąć inne czynności niezbędne do uzupełnienia tego materiału (§ 8 ust. 2 rozporządzenia w sprawie

chorób zawodowych);

- 3) od decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego służy odwołanie do właściwego państwowego inspektora sanitarnego wyższego stopnia;
- 4) od ostatecznej decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego wyższego stopnia służy skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, a od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku służy skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

2. Mając na uwadze szczególną rolę osób wykonujących zawody w systemie ochrony zdrowia w wykonywaniu czynności związanych ze zwalczaniem zakażenia, zapobieganiem rozprzestrzenianiu się, profilaktyką oraz zwalczaniem skutków COVID-19, zwłaszcza udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej w tym zakresie, proponuje się uproszczenie powyższego postępowania poprzez przyjęcie unormowania, zgodnie z którym w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w okresie 90 dni po odwołaniu tego z tych stanów, który obowiązywał jako ostatni, ostateczne orzeczenie lekarskie o rozpoznaniu choroby zawodowej wywołanej COVID-19 skutkuje obowiązkiem wydania decyzji o stwierdzeniu tej choroby przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego. Tak więc we wskazanym okresie:

- 1) do stwierdzania choroby zawodowej wywołanej COVID-19 nie miałyby zastosowania przepisy rozporządzenia w sprawie chorób zawodowych (art. 3 ust. 1 projektowanej ustawy) – obowiązywałyby one natomiast w zakresie dotyczącym podejrzenia i rozpoznania (orzeczenia) tej choroby;
- 2) na podstawie ostatecznego orzeczenia lekarskiego o rozpoznaniu choroby zawodowej wywołanej COVID-19 właściwy państwowy inspektor sanitarny, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wydawałby decyzję o stwierdzeniu tej choroby u osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia, której dotyczy orzeczenie lekarskie, oraz przesyłał ją tej osobie i innym podmiotom określonym w przepisach rozporządzenia w sprawie chorób zawodowych (art. 3 ust. 2 projektowanej ustawy);
- 3) właściwy państwowy inspektor sanitarny, w terminie 7 dni od dnia, w którym decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej stała się ostateczna, sporządzałby kartę stwierdzenia choroby zawodowej, o której mowa w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz. U. z 2013 r. poz. 1379 oraz z 2019 r. poz. 2067), oraz przesyłał ją do Centralnego

Rejestru Chorób Zawodowych prowadzonego przez Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera w Łodzi (art. 3 ust. 3 projektowanej ustawy).

3. Dodać należy, że w świetle art. 2 pkt 1 projektowanej ustawy dla uznania, że u osoby wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia występuje choroba zawodowa wywołana COVID-19 w zasadzie wystarczające będzie ustalenie wystąpienia u niej choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2 i wykonywania przez nią pracy w warunkach narażających na jej powstanie. Treść zawartej w tym przepisie definicji legalnej choroby zawodowej wywołanej COVID-19 pozwala bowiem – podobnie jak brzmienie definicji legalnej choroby zawodowej sformułowanej w art. 235¹ Kodeksu pracy – na przyjęcie domniemania prawnego związku przyczynowego między chorobą zakaźną wywołaną wirusem SARS-CoV-2 a warunkami pracy narażającymi na jej powstanie. Obalenie tego domniemania wymagać będzie więc wykazania, że chociaż praca była wykonywana w warunkach narażających na powstanie tej choroby zakaźnej, to jednak została ona spowodowana przyczynami, które nie pozostają w związku z pracą.

II. Zrównanie wysokości niektórych świadczeń przysługujących osobom wykonującym zawody w systemie ochrony zdrowia z tytułu chorób zawodowych wywołanych COVID-19, niezależnie od formy wykonywania zawodu

1. Jakkolwiek przepisy art. 4 projektowanej ustawy stanowią *expressis verbis* o ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1205), określanej dalej jako „ustawa wypadkowa”, przysługującego osobie wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia na innej podstawie niż stosunek pracy, której niezdolność do pracy została spowodowana chorobą zawodową wywołaną COVID-19, będą one miały zastosowanie również do świadczenia rehabilitacyjnego oraz zasiłku wyrównawczego, o których mowa w przepisach art. 6 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy wypadkowej. Zgodnie bowiem z art. 7 ustawy wypadkowej przy ustalaniu podstawy wymiaru i wysokości świadczeń wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 stosuje się odpowiednio unormowania ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 870, z późn. zm.), które uzależniają podstawę wymiaru świadczenia rehabilitacyjnego i wysokość

zasiłku wyrównawczego odpowiednio od podstawy wymiaru i wysokości zasiłku chorobowego.

2. Wychodząc z założenia, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w okresie 90 dni po odwołaniu tego z tych stanów, który obowiązywał jako ostatni, osoby wykonujące zawód w systemie ochrony zdrowia powinny – niezależnie od tego, czy wykonują go na podstawie stosunku pracy, czy na innej podstawie prawnej, w tym na podstawie umowy cywilnoprawnej – otrzymywać świadczenia z tytułu chorób zawodowych wywołanych COVID-19 na jednakowych zasadach, proponuje się, aby do ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego osobie wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia na innej podstawie niż stosunek pracy, której niezdolność do pracy została spowodowana chorobą zawodową wywołaną COVID-19:

- 1) nie miał zastosowania art. 9 ust. 3 pkt 2 ustawy wypadkowej, który – odsyłając do unormowań zawartych w rozdziale 9 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa – przewiduje, w porównaniu do pracowników, mniej korzystne zasady ustalania podstawy wymiaru świadczeń (art. 4 ust. 1 projektowanej ustawy);
- 2) miały odpowiednie zastosowanie przepisy rozdziału 8 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, które określają zasady ustalania podstawy wymiaru świadczeń przysługujących ubezpieczonym będącym pracownikami (art. 4 ust. 2 projektowanej ustawy).

III. Pozostałe zagadnienia

1. W celu precyzyjnego rozstrzygnięcia kwestii intertemporalnych przepisy art. 5 i art. 6 projektowanej ustawy ustanawiają unormowania przejściowe. Mając na względzie potrzebę zapobieżenia spowolnieniu postępowań „będących w toku”, statuują one zasadę działania prawa obowiązującego przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy. Przewiduje się zatem, że:

- 1) do postępowań w sprawie stwierdzenia choroby zawodowej wywołanej COVID-19, wszczętych i niezakończonych decyzją ostateczną przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, będą miały zastosowanie przepisy rozporządzenia w sprawie chorób zawodowych;

2) do ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy wypadkowej, przysługującego osobie wykonującej zawód w systemie ochrony zdrowia na innej podstawie niż stosunek pracy, której niezdolność do pracy, spowodowana chorobą zawodową wywołaną COVID-19, powstała przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, będzie miał zastosowanie art. 9 ust. 3 pkt 2 ustawy wypadkowej.

2. Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (art. 7).

3. Projektowana ustawa została poddana konsultacjom, a przedstawione w ich ramach opinie i uwagi zostały zamieszczone na senackiej stronie internetowej. Wyniki konsultacji przedstawiono w ocenie skutków regulacji.

4. Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.